

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 18 oktober 2019

Mål nr

Ö 1008-19

PARTER

Sökande och klagande

Abbes Bygg AB, 556813-9900

Koboltstigen 18

587 29 Linköping

Ombud: Jur.kand. SL

Motpart

Holmstedt & Partner Financial Services AB, 556789-8597

Storgatan 53

703 63 Örebro

Ombud: Advokaten ATS och juristen AM

SAKEN

Resning och klagan över domvilla

Dok.Id 168614

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

TIDIGARE AVGÖRANDE

Göta hovrätts dom 2018-10-30 i mål T 810-18

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen undanröjer Göta hovrätts dom den 30 oktober 2018 i mål T 810-18 och visar målet åter till hovrätten för fortsatt behandling.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Abbes Bygg AB har yrkat att Högsta domstolen ska bevilja resning eller att Högsta domstolen på grund av domvilla ska undanröja hovrättens dom och visa målet åter till hovrätten för fortsatt behandling.

Holmstedt & Partner Financial Services AB har motsatt sig yrkandena.

SKÄL**Bakgrund**

1. I sin verksamhet gällande factoring förvärvade Holmstedt & Partner en fordran som Villa Lyckebo i Nora AB hade till följd av ett entreprenadavtal med AS, som är ställföreträdare för Abbes Bygg. När fordran inte betalades väckte Holmstedt & Partner talan mot Abbes Bygg och gjorde gällande att bolaget i samband med överlåtelsen av fordran hade åtagit sig en betalningsförpliktelse för fordran genom att lämna Holmstedt & Partner en ovillkorlig utfästelse om betalning. Utfästelsen bestod i undertecknandet av en handling benämnd leveranskontroll som Holmstedt & Partner skickat till Abbes Bygg. Holmstedt & Partner gjorde vid tingsrätten gällande att handlingen skulle ses som ett skuldebrev gällande en helt ny betalningsförpliktelse (novation) eller

som en överenskommelse mellan parterna om att Abbes Bygg inte kunde åberopa några invändningar mot betalningsskyldigheten gällande det bakomliggande rättsförhållandet (entreprenaden).

2. Tingsrätten har i domen särskilt angett att Holmstedt & Partner uttryckligen utformat sin talan på det sättet att om tingsrätten skulle finna att Abbes Bygg inte åtagit sig betalningsskyldighet genom att underteckna handlingen kommer Holmstedt & Partner att förlora målet.

3. Abbes Bygg bestred käromålet och gjorde gällande bl.a. följande. Talan var riktad mot fel part; rätt part var AS, som hade undertecknat handlingen. I vart fall medförde undertecknandet av handlingen inte att det uppkommit någon ovillkorlig betalningsskyldighet för Abbes Bygg. Någon betalningsskyldighet för fakturan hade vidare inte uppkommit, eftersom arbetet som avses i denna inte hade utförts.

4. I hovrättens dom antecknades att parterna där utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som vid tingsrätten. Målet avgjordes på handlingarna.

5. I slutskriften till hovrätten gjorde Holmstedt & Partner, till bestridande av Abbes Byggs framförda invändning, under alla förhållanden gällande att det arbete som påstods ligga till grund för fakturan hade utförts och att Abbes Bygg har bevisbördan för sin ståndpunkt att så inte skett. Abbes Bygg invände att Holmstedt & Partners påstående i denna del i slutskriften var en ny omständighet till grund för dess talan som skulle avvisas.

6. Hovrätten, som tog ställning till avvisningsyrkandet först i domen, fann att det av en tidigare inlaga till tingsrätten liksom av tingsrättens dom framgick att Holmstedt & Partner redan vid tingsrätten hade bestritt invändningen att arbetet inte skulle vara utfört. Hovrätten fann därmed att det inte var fråga om en ny omständighet, varför Holmstedt & Partner tilläts hänföra sig till den även i hovrätten.

7. Hovrätten, som fann att Abbes Bygg var primärt betalningsansvarig för den aktuella fakturan, kom fram till att undertecknandet av handlingen inte kunde tolkas som att parterna ingått ett avtal om ovillkorligt betalningsansvar för fakturan eller att Abbes Bygg därigenom gjort en sådan utfästelse. Handlingen kunde inte heller ses som ett avtal om att Abbes Bygg inte kunde göra några invändningar om det bakomliggande rättsförhållandet. Detta medförde enligt hovrätten att Abbes Bygg hade rätt att framställa invändningar mot fakturan.

8. Enligt hovrätten var det Abbes Bygg som hade bevisbördan för att det på grund av att arbetet inte utförts skulle föreligga fel i den utförda entreprenaden. Hovrätten fann att Abbes Bygg inte visat något fel, varför käromålet bifölls.

Målet i Högsta domstolen

9. Abbes Bygg har som grund för sin klagan över domvilla gjort gällande att hovrätten i sitt avgörande dömt över icke åberopade omständigheter, vilket utgör ett grovt rättegångsfel. Holmstedt & Partner har tydligt avgränsat sina åberopanden i målet och hovrätten har därmed vid sin prövning varit begränsad av att Holmstedt & Partner endast åberopat undertecknandet av handlingen som grund för sin talan om betalningsskyldighet. Hovrätten har enligt Abbes Bygg lagt en rad andra omständigheter till grund för slutsatsen att Abbes Bygg är betalningsskyldig för fordran, vilket utgör ett grovt rättegångsfel som medför att domen ska undanröjas.

10. Abbes Bygg har även gjort gällande att det föreligger grund för domvilla eftersom hovrätten dömt över omständigheter som Abbes Bygg inte fått tillfälle att yttra sig över och eftersom hovrätten har tagit ställning till av Abbes Bygg framställt avvisningsyrkande avseende åberopandet av nya omständigheter först i samband med den slutliga prövningen av målet.

11. Som grund för ansökan om resning har Abbes Bygg i huvudsak anfört att den bevisbörderegeln som hovrätten har tillämpat uppenbart strider mot lag. Hovrätten har även felaktigt anfört att Abbes Bygg inte åberopat någon bevisning avseende att arbetet inte utförts samt tillämpat reglerna om felansvar trots att något fel inte har gjorts gällande.

Rättsliga utgångspunkter

12. En dom ska enligt 59 kap. 1 § första stycket 4 rättegångsbalken undanröjas på grund av domvilla om det i rättegången förekommit något annat grovt rättegångsfel än sådant som avses i bestämmelsens övriga punkter och felet kan antas ha inverkat på målets utgång. Sådant rättegångsfel föreligger när någon för förfarandet normerande processföreskrift har blivit åsidosatt eller felaktigt tillämpad. Att döma utifrån omständigheter som inte har åberopats som grund för partens talan utgör ett sådant grovt rättegångsfel som kan antas ha inverkat på målets utgång (jfr bl.a. NJA 2003 s. 58).

13. Enligt 17 kap. 3 § andra meningen rättegångsbalken får, när saken är sådan att förlikning därom är tillåten, domen inte grundas på omständighet som parten inte har åberopat till grund för sin talan. Termen åberopande har en särskild betydelse i 17 kap. 3 §. Parten måste ge klart och otvetydigt uttryck för att omständigheten åberopas till grund för talan. Att parten i samband med utveckling av sin talan endast nämner eller hänvisar till ett visst förhållande är inte tillräckligt (jfr bl.a. NJA 1980 s. 352 och NJA 1996 s. 52). Vad som nu sagts gäller även om åberopandet sker först i högre instans. I dessa fall gäller dessutom i princip ett förbud mot att åberopa nya omständigheter.

14. Ett åberopande av en omständighet till grund för käromålet måste stå på egna ben. Det förhållandet att en kärande invänt mot ett åberopat motfaktum från svarandens sida innebär inte i sig att invändningen också utgör en grund för käromålet. Ett åberopat motfaktum ska, till skillnad mot ett förnekande

eller en rättsinvändning, prövas först sedan det prövats om grunden för käromålet räcker för ett bifall till talan på dess egna meriter.

Bedömningen i detta fall

15. Av tingsrättens dom framgår att Holmstedt & Partner som grund för sin talan åberopat att Abbes Bygg genom att underteckna handlingen benämnd leveransk kontroll åtagit sig en ovillkorlig betalningsförpliktelse gentemot Holmstedt & Partner för den i målet aktuella fakturan. Det framgår även uttryckligen att Holmstedt & Partner begränsat sina åberopanden på så sätt, att om rätten skulle finna att Abbes Bygg inte har åtagit sig betalningsskyldighet genom undertecknandet av handlingen, så kommer Holmstedt & Partner att förlora målet. Sedan tingsrätten konstaterat att undertecknandet av handlingen inte inneburit att Abbes Bygg åtagit sig någon betalningsförpliktelse har käromålet ogillats.

16. Hovrätten har bedömt att Holmstedt & Partner inte har ändrat sin talan i förhållande till talan i tingsrätten. Hovrätten har funnit att handlingen inte har inneburit att parterna ingått ett avtal om ovillkorligt betalningsansvar för fakturan, men har trots det ändrat tingsrättens dom och bifallit käromålet. Till grund för domen har hovrätten lagt en omständighet som inte åberopats av Holmstedt & Partner, nämligen att Abbes Bygg har ett betalningsansvar för den ursprungliga fakturan och inte har bevisat sin invändning att det föreligger fel i entreprenaden genom att arbetet inte har utförts. Härigenom har hovrätten avvikit från de av Holmstedt & Partner åberopade omständigheterna och felaktigt omvandlat kändens blanka invändning mot ett av Abbes Bygg åberopat motfaktum till en åberopad omständighet till stöd för käromålet.

17. Hovrätten har därmed, i strid med 17 kap. 3 § andra meningen rättegångsbalken, grundat domen på annan omständighet än som åberopats till stöd för Holmstedt & Partners talan. Det är fråga om ett grovt rättegångsfel

som medför att hovrättens dom ska undanröjas och målet visas åter till hovrätten för ny handläggning.

18. Vid denna utgång behöver Högsta domstolen inte ta ställning till de ytterligare grunder för domvilla och resning som Abbes Bygg har gjort gällande.

19. Det ankommer på hovrätten att pröva frågan om rättegångskostnader i samband med målets återupptagande (jfr 59 kap. 3 § fjärde stycket och 18 kap. 15 § tredje stycket rättegångsbalken).

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Dag Mattsson, Petter Asp (skiljaktig), Malin Bonthron och Stefan Reimer (referent)

Föredragande justitiesekreterare: Elisabeth von Salomé

Datum
2019-09-10

Mål nr Ö 1008-19
Bilaga

SKILJAKTIG MENING

Justitierådet Petter Asp är skiljaktig beträffande motiveringen och anför följande:

Enligt min mening bör skälen från och med punkt 13 ha följande lydelse:

13. Enligt 17 kap. 3 § andra meningen rättegångsbalken får, när saken är sådan att förlikning därom är tillåten, domen inte grundas på omständighet som parten inte har åberopat till grund för sin talan.

Bedömningen i detta fall

14. Som framgått av det föregående har Holmstedt & Partner begränsat sina åberopanden på så sätt, att om rätten skulle finna att Abbes Bygg inte har åtagit sig betalningsskyldighet genom att underteckna den handling som benämns leveransk kontroll, så kommer Holmstedt & Partner att förlora målet.

15. Om hovrätten kommit fram till att betalningsskyldigheten grundats på undertecknandet av handlingen, men samtidigt funnit att denna betalningsskyldighet enligt avtalet inte är ovillkorlig finns inget att invända mot att hovrätten prövat Abbes Byggs invändning om att arbetet inte utförts och härvid beaktat Holmstedt & Partners bestridande av denna omständighet. Ett åberopande av att undertecknandet av handlingen medför ovillkorlig betalningsskyldighet måste anses innefatta ett åberopande av att handlingen medför betalningsskyldighet som inte är ovillkorlig.

Dok.Id 170297

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

16. Hovrättens domskäl måste emellertid förstås så att betalningsskyldigheten grundas på annat än undertecknandet av handlingen (jfr särskilt de båda frågor som hovrätten anger att den inledningsvis ska pröva och det förhållandet att hovrätten med hänvisning till ett antal omständigheter kommer fram till att Abbes Bygg är primärt betalningsansvarigt för fakturorna i anledning av entreprenaden).
17. Hovrätten har därmed, i strid med 17 kap. 3 § andra meningen rättegångsbalken, grundat domen på annan omständighet än som åberopats till stöd för Holmstedt & Partners talan. Det är fråga om ett grovt rättegångsfel som medför att hovrättens dom ska undanröjas och målet visas åter till hovrätten för ny handläggning.
18. Vid denna utgång behöver Högsta domstolen inte ta ställning till de ytterligare grunder för domvilla och resning som Abbes Bygg har gjort gällande.
19. Det ankommer på hovrätten att pröva frågan om rättegångskostnader i samband med målets återupptagande (jfr 59 kap. 3 § fjärde stycket och 18 kap. 15 § tredje stycket rättegångsbalken).